

Läkemedel och miljö

Kan industrin föregå med gott exempel?

Ännu svarar läkemedelsindustrin för den minsta delen av den kemiska sektorns arbete med att miljöcertifiera sin verksamhet. Både för att aktivt bidra till en bättre värld och för att förbättra sin goodwill bör läkemedelsbranschen engagera sig mera för miljöarbetet.

Miljöintresset växer kraftigt hos patienter, apotekare och inom läkarkåren – några av läkemedelsindustrins viktigaste målgrupper.

Denna miljöorientering kommer till uttryck på många olika sätt. Exempelvis genomförde Euro Clip Information AB nyligen en marknadsanalys på 400 analgetika-användare. Resultatet blev att två av tre skulle, om det fanns, föredra att köpa ett miljömärkt läkemedel jämfört med det man vanligtvis använder. Det är alltså uppenbart att det finns en marknad för »miljöanpassade läkemedel».

Denna uppfattning bekräftas i liknande undersökningar av apotekspersonalens attityder. I Sverige finns ca 900 apotek (100 filialer). En viktig frågeställning för dessa är kundernas syn på den service och fokusering på kundorientering, som det enskilda apoteket ger.

Nöjd kund är miljömedveten

För att kontinuerligt uppdatera sig om kundernas preferenser och önskemål och skapa vägledning för framtida förbättringsarbete, genomför Apoteket AB årligen 70 000–75 000 intervjuer, vilka sammanställs i vad som kallas »Nöjd Kund Index» (NKI). Från att vid starten inte ens kvalificera sig för att ingå i frågeformuläret är idag miljöfrågorna ett av de områden som väcker störst intresse bland kunderna.

Det är också ett av de områden som enskilda apotek fokuserar mest på i sina ambitioner att utveckla verksamheten. Apoteket AB:s miljöarbete återspeglas även i den mängd miljöinformations-

material som man producerat och som delas ut på apoteken. Resultatet har inte låtit vänta på sig – enligt NKI menar 70 procent av kunderna att apotekens miljöarbete är bättre än t ex annan handels.

Men också läkarkåren visar ökat intresse, vilket bl a kan utläsas av det ökande antalet miljöorienterade artiklar i branschtidskrifter med läkare som författare. Idag har organisationen Läkare för Miljö ca 50 000 medlemmar runt om i världen – och t ex i Stockholmsområdet är ca 5 procent av kåren medlemmar i den svenska grenen.

Läkare har särskilt ansvar

Organisationen upplever att läkare har ett särskilt moraliskt och etiskt ansvar för befolkningens hälsa, och i dess credo står att man bl a vill »informera allmänhet, myndigheter och läkarkolleger om miljöförstörelsens negativa effekter på människans hälsotillstånd och föreslå lösningar för att komma tillrätta med problemen».

På landstingssidan är intressant att notera att – i samband med att sjukvårdshuvudmännen blev skyldiga att upphandla läkemedel för slutenvården – Landstingsförbundet publicerade en sammanställning över den nya nu gällande upphandlingslagstiftningen. Där framgår klart möjligheten för sjukvården att åberopa bl a miljöhänsyn som urvalskriterium – vilket manifesterar sig i alla de miljöfrågor som numera ingår i anbudsfrågningar från de olika landstingen.

För att driva på utvecklingen tillsatte regeringen i augusti i år en delegation som skall arbeta för att den offentliga upphandlingen skall vara ett instrument för att åstadkomma en ekologisk hållbar samhällsutveckling. En viktig uppgift för delegationen, som leds av Landstingsförbundets VD Monica Sundström, är att initiera och utveckla konkreta vägledningar och metoder för hur olika miljökrav kan ställas vid offentlig upphandling.

Miljöfrågornas betydelse ökar

Då kostnadsansvaret för och upp-

”Kommer vi att få regler och lagstiftning kring läkemedel och miljö? Får vi Svanen-märken på förpackningar? Säkert kommer förändringarnas vindar även att blåsa inom vår bransch, och tillsammans kan vi alla bidra till en bättre värld för kommande generationer.”

Författare

LARS BACKSELL
VD för läkemedelsföretaget Recip AB, Stockholm.

handlingen av läkemedel även för öppenvården överförs på sjukvårdshuvudmännen har vi i framtiden att se fram emot ett upphandlingsförfarande där även miljöfrågorna kommer att få en framträdande plats hos landstingens inköpare och i läkemedelskommittéernas arbete och rekommendationslistor.

Detta kommer att ställa nya krav på viljeinriktning, engagemang och kunskap hos bl a de läkare som deltar som experter i olika grupperingar. Det är en utmaning som borde kännas naturlig mot bakgrund av läkarkårens helhetsyn på människan och hennes många olika behov.

När det gäller själva godkännandet av läkemedel har Läkemedelsverket ännu så länge bara att ta ställning till det som kallas ekotoxeffekter av utsläpp av nya substanser i naturen. Verket har dock gett uttryck för att man för närvarande ser över hur man skall kunna beakta miljöaspekter som rör läkemedel.

Även industrin bör medverka

Men för att bl a läkarnas och olika myndigheters och institutioners miljöarbete skall få full effekt, krävs att alla aktörer känner sitt ansvar och vill bidra till den fortsatta utvecklingen.

Vad gör då läkemedelsindustrin? Föreningen Svenska läkare för miljön genomförde 1997 en omfattande enkät med miljöfrågor till 200 läkemedelsbolag – 63, dvs 32 procent, svarade. Värt att notera var att i den lilla grupp som svarade hade merparten policys, utbildningsaktiviteter m m, men väsentligt färre praktiska vardagsrutiner som vägledde medarbetarna i miljöarbetet. Dock bedömde hela 93 procent av dem som svarade att engagerat miljöarbete var viktigt för läkemedelsindustrin i framtiden.

Influenser från andra branscher

Var hittar man då idéer och inspiration till ett meningsfullt miljöarbete? Ett sätt kan vara att studera och ta del av

Kommer vi att finna någon av dessa märkningar på läkemedel i framtiden?

andra branschers erfarenheter. Det kanske mest långtgående och genomarbetade miljöarbetet görs av de företag och organisationer som valt att miljöcertifiera sig enligt någon av de internationellt accepterade standarder som finns – ISO 14001, EMAS, BS7750.

Idag finns tusentals företag i många länder och i olika branscher som låtit utvärdera sin miljöpåverkan och accepte-

rat att arbeta för en bättre miljö via ett certifierat miljöledningssystem. ISO 14001 infördes i Sverige 1997, och idag 18 månader senare har över 300 företag och organisationer i olika branscher blivit certifierade för hela eller delar av verksamheten.

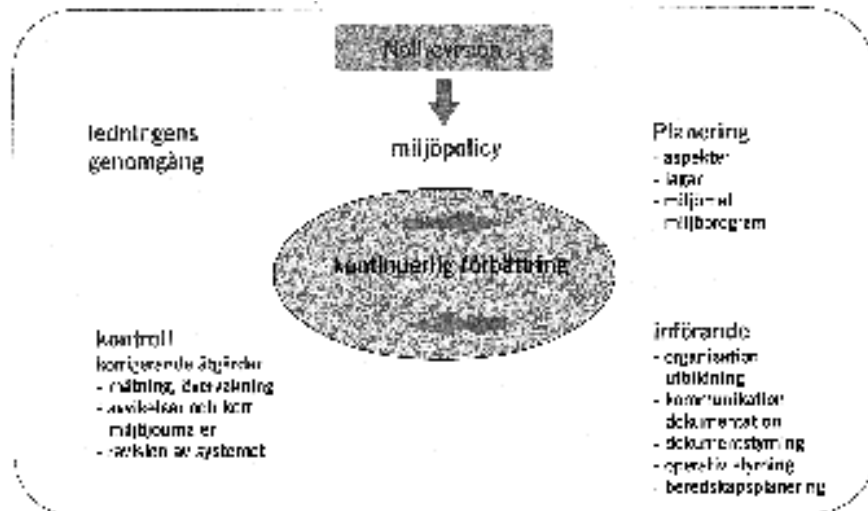
Systemet passar in på så vitt skilda verksamheter som produktionsanläggningar, apotek eller vårdavdelningar. I ett internationellt perspektiv svarar den kemiska sektorn, dit för övrigt petrokemi, tvättmedel, färgindustrin vid sidan om läkemedel hör, för ca 10 procent av antalet certifieringar.

Beklagligt låg aktivitet

Att läkemedelsindustrin (huvudsakligen produktionsenheter) svarar för den minsta andelen av denna grupp är beklagansvärt. Endast om alla företag är beredda att ta sin del av ansvaret kommer vi långsiktigt att se förbättringar av miljön.

ISO 14001 innebär ett mycket långtgående åtagande för det enskilda företaget, och för att behålla certifikatet krävs kontinuerliga förbättringar på miljöområdet, vilket kontrolleras av ackredite-

Miljöledningssystem enligt ISO 14001.

Recept

rade revisorer. Insikten om vikten de mångas bidrag har, trots certifieringskravens stringens, lett fram till ett utvecklat system som är öppet för alla som har ett genuint intresse för att förbättra sitt miljöarbete.

För att undvika att vissa företag eller organisationer känner att målen och investeringarna är oöverstigliga är en viktig grundtanke avsaknaden av »fasta ribbor». Målsättningen är snarare att fokusera på den enskilda verksamhetens förbättringspotential.

Det innebär t ex att två företag med olika miljöpåverkande nivå kan uppnå en ISO 14001-certifiering – och behålla den så länge båda har utvecklade system i drift för att sätta mål, styra och möta sitt miljöarbete och dessutom kontinuerligt arbeta med att förbättra det.

Fler strategier finns

Andra källor för ett utvecklat miljöarbete är Internationella handelskammarens (ICC) policydokument för miljömedvetet ledarskap. Hit hör naturligtvis även de olika utvärderingskriterier som finns bakom Svanen, Bra miljöval och andra liknande miljömärkningarna som godkänts och kontrolleras av myndigheter i olika länder.

Läkemedelsindustrin blir ofta näringslivet behandlad i olika medier. Allt som oftast hamnar vi, trots våra produkters väsentliga bidrag till ett bättre samhälle, i olika försvarspositioner.

Miljöfrågan är ett område där vi som bransch inte bara skulle kunna ge ytterligare ett aktivt bidrag till en bättre värld utan också skapa ett engagemang, vars goodwill sträcker sig bortom vår verksamhets vardagliga inriktning.

Hur blir man miljöcertifierad?

Vår förhoppning är att några av de tankar, idéer och arbete som vi inom vårt företag arbetar med skall kunna fungera som inspirationskälla. Det certifierade miljöledningssystemet ger företaget en solid plattform för att utvärdera miljöpåverkan av verksamheten

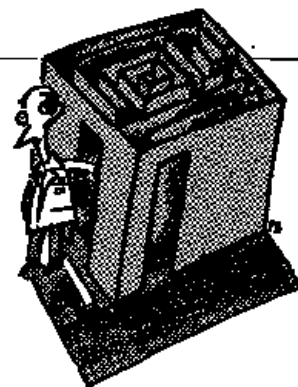
och i vilken tågordning olika problemställningar skall tacklas för att åstadkomma en miljöförbättring.

Miljöledningssystemet byggs upp kring ett antal kontrollstationer – där den första är att genomföra en sk initial revision (för att kartlägga var man befinner sig ur miljösynvinkel). Via ett fastställande av ambitionsnivå i en miljöpolicy och planering av mål m m implementeras systemet genom anpassad organisationsstruktur, utbildning, dokumentation – och följs upp med olika kontrollmetoder och utvärderingskriterier. Systemet kontrolleras av SIS revisorer var sjätte månad då inte bara satta mål utvärderas utan även nya högre ambitionsnivåer fastställs.

Framtiden

Vad kommer att hända i framtiden? Kommer vi att få regler och lagstiftning kring läkemedel och miljö? Får vi Svanen-märken på förpackningar? Säkert kommer förändringarna vindar även att blåsa inom vår bransch, och tillsammans kan vi alla bidra till en bättre värld för kommande generationer.

Vägvalet är vårt, eller som JBS Haldane (1892–1964) – en engelsk genetiker och författare – uttryckte det: »We cannot predict the future but we can invent it!» •

**enligt
min
erfarenhet**

Läkartidningens serie 1990–1992 i särtryck

När konsensus saknas om hur läkaren bör behandla, spelar den beprövade erfarenheten stor roll. Det 48-sidiga häftet innehåller 32 korta, praktiskt inriktade artiklar med anknytning till världens vardag och vänder sig till alla kliniskt verksamma läkare. Förutom diagnostik med terapi speglas goda exempel på prevention, ledningsfrågor och administration.

Pris 55 kr. Vid 11–50 ex 50 kr, vid högre upplagor 47 kr/ex.

Beställ här:

..... exemplar av
Enligt min erfarenhet

Namn

Adress.....

Sändes till Läkartidningen,
Box 5603, 114 86 Stockholm

Märk gärna kuvertet med
»Enligt min erfarenhet»

Beställning per fax:
08-20 76 19